

Risale-i Nur'da celâlî ve cemalî isimler

Ünal Ziylan: “Risale-i Nur'da bahsedilen Celâlî ve Cemali isimler nelerdir? Bu isimlerin tecellileri, varlıklardaki ve insanlardaki yansımaları ve sonuçları hakkında neler söylenebilir?”

Allah Teâlâ hem sonsuz Celâl ve İzzet Sahibi; hem de nihayetsiz Cemal ve Güzellik Sahibidir. Her iki sıfat gurubu da mevcudat üzerinde kayıtsız, hadsiz ve sayısız tecellilere sahiptir.

Cenab-ı Hakk'ın ezeli sıfatlarının Celâlî ve Cemali olmak üzere genelde iki türlü tecelliye sahip olduğunu beyan eden Bedüzzaman, “Bismillâhirrahmânirrahîm” kelimesinde yer alan “Allah” kelâmının “Celâl” lafzı olduğunu ve bu kelâmdan Celâl silsilesi tecelli ettiğini; diğer iki isim olan “Rahman ve Rahîm” kelâmlarından da Cemal silsilesi tecelli ettiğini kaydeder. Buradan, Kur'ân'da yüz on dört defa nazil olan “Bismillâhirrahmânirrahîm” mübarek cümlesinin hem Celâlî isimlerin, hem de Cemali isimlerin zikrini özünde barındıran bir İlâhî kelâm olduğunu söylemek mümkündür.

“Bismillah” cümlesini Vâhidiyet ve Ehadiyet tecellileri açısından da ele alan Bedüzzaman, Kur'ân'ın varlıklar âlemini kuşatmış olan Vâhidiyet içinde akılları boğmamak için daima Vâhidiyet içinde Ehadiyet cilvelerini gösterdiğini beyan eder. Üstad hazretleri Vahidiyet ve Ehadiyet ıstılahlarını güneş misaliyle açıklar. Buna göre, güneşin tüm dünyayı ihatasındaki birlik ile zerrecikler, cam parçacıkları, damlacıklar ve şeffaf şeyler üzerindeki cilvelerinde gözden kaçmayan birlik arasında aslında fark yoktur. Ancak güneşi bir bütün olarak kavramaktan aciz kalan kimsenin, şeffaf şeyleri dikkatinden uzak tutmaması gerekir. Şeffaf şeylerdeki güneşin yansımalarına dikkat ettiğinde güneşi yedi rengi ile birlikte kavramış olur. Çünkü tüm dünyayı kuşatan güneş, aynı zamanda cam parçacıklarında da yansımakta ve yedi rengini göstermektedir. İşte—temsilde hata olmasın—Cenab-ı Hakk'ın tüm isimleri Vâhidiyet itibariyle tüm kâinatı kuşatmıştır; Ehadiyet itibariyle de her zerrede, her küçük şeyde, her çiçekte, her hayat sahibinde, her insanda yine ekser isimleri tecelli halindedir. İnsan aklı koca kâinatı havsalasına sığdıramaz ve Bir Yaratacısı olduğunu kavramaktan aciz kalır ise, Kur'ân'a göre çözüm, küçük varlıkları

insanın dikkatine arz etmektir. Kur'ân, aklın boğulmasını önlemek için insan aklının kavrayabileceği küçük varlıklar üzerinde Allah'ın isimlerinin ehadiyet cilvelerini, yani Allah'ın birliğinin küçük şeyler üzerindeki tezahürlerini gösterir. İşte "Bismillah" kelâmındaki Celal lafzı olan "Allah" ismi Vâhidiyet'e, yani Allah'ın isimlerinin tüm kâinat üzerindeki nüfuzuna ve hâkimiyetine; "Rahman ve Rahîm" isimleri de Ehadiyet'e, yani Cenab-ı Hakk'ın isimlerinin küçük parçacıklardaki, yani bitki, ağaç, hayvan, insan... Vs. tüm hayat sahiplerindeki birlik, şefkat ve rahmet tecellilerine işaret eder.

Bir diğer ifadesinde Bedüzzaman, Vâhidiyetin Celâl tecellisini; Ehadiyetin de Cemâl tecellisini gösterdiğini kaydeder. Bu durumda ekseriyetle nevilere ve külliyyata, yani bir bütün olarak kâinata ve küllî şeylere Celâl sıfatı ve Celil ismi; mevcudatın cüz'iyâtına, yani bütün küçük varlıklara, yani kâinatın fihristesi niteliğindeki küçük hayatçıklara da Cemal sıfatı ve Cemil ismi tecelli eder. Bazen de Cemal, Celâl'den tecelli eder. Yani büyük varlıkların azametinde bir güzellik, büyüklüğünde bir rahmet, haşmetinde bir nezahet vardır. Büyüklüğü ve azameti Celâlî isimlerden ise, güzelliği ve rahmet eseri oluşu Cemali isimlerdendir. Aynı zamanda Celâl içinde Cemal tecellisine, Cemal içinde de Celâl tecellisine şahit olmak mümkündür. Yani Celâl ne kadar Cemil ise; Cemal de o kadar Celil'dir. Küçüklerde tezahür eden Celâl ve İzzet izleri de gözden kaçmamalıdır. Meselâ sinek öyle onurludur ki, izzet ve onuruyla, Celâl ve İzzet Sahibi olan Allah'ın eseri olduğunu âdeta haykırır!

Üstad Saîd Nursî'ye göre, güneş ve arş gibi büyük cirmler, haşmet lisanıyla "Ya Celil! Ya Kebir! Ya Azim!" diye Allah'ı zikrederler. Sinek ve balık gibi küçücük hayat sahipleri de rahmet lisanıyla, "Ya Cemil! Ya Rahîm! Ya Kerim!" diye Allah'ı zikrederler. Celil-i ZülCemâl'den ve Cemil-i ZülCelâl'den başka hiçbir kimse, hiçbir şey şu büyük âlem olan kâinata ve küçük âlemler manasında olan cümle canlı varlıklara aslâ müdâhale edemez! Buradan hareketle Kebir, Mütekebbir, Azim, Cebbar, Kahhar, Kâbîd, Hâkim, Melik, Adl, Kadir, Kaviyy, Muktedir, Müntakım, Vâhid, Dârr gibi haşmet, azamet, ulviyet, büyüklük, hâkimiyet, kudret, kuvvet, ihtişam, kahır, tenzih, tesbih, havf, azab, korku, heybet ve tekebbür ifade eden isimlerin Celâlî isimler olduğu; buna karşılık Rahman, Rahîm, Kerim, Selâm, Mü'min, Müheymin, Gaffar, Rezzak, Latif, Halîm, Şekûr, Vedûd, Mukît, Mücîb, Muhyî, Ehad, Tevvâb, Afüvv, Raûf, Muğnî, Hâdî, Nûr gibi rahmet, şefkat, merhamet, mağfiret, cevap vermek, acımak, güzellik, hoşnutluk, rızâ, sevgi, muhabbet, bağışlamak, tezyin, hamd, lütûf, terğib, recâ ve ümit ifâde eden isimlerin ise Cemâlî isimler olduğu söylenebilir.

Kâinatta zıtların birbiriyle mücadeleleri, büyük şeylerin haşmet ve gösterişi, güzel

olanların ise nezahet ve cazibesi bu iki sıfat ve isim gurubunun muhtelif tarzlardaki tecellilerini nazara verirler. Bu bağlamda, her şeyde görülen sürekli tegayyür ve değişiklik kânunu; her şeyin her an tekâmül, değişme, gelişme, büyüme ve farklılaşma içinde oluşu; iyilikle kötülüğün, güzellikle çirkinliğin, aydınlıkla karanlığın, nûr ile nârın, hidâyet ile dalâletin hep birbirine mütecâviz ve müdâfi vaziyette bulunmaları da Celâlî ve Cemâlî isimlerin tecellilerindedir.